Eiropas Parlaments
2024-2029

Ārlietu komiteja

2025/2021(INI)

5.3.2025

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par Komisijas 2023. un 2024. gada ziņojumiem par Ziemeļmaķedoniju
(2025/2021(INI))

Ārlietu komiteja

Referents: Thomas Waitz

SATURA RĀDĪTĀJS

Lpp.

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS 3

PASKAIDROJUMS 8

PIELIKUMS. VIENĪBAS VAI PERSONAS, NO KURĀM REFERENTS IR SAŅĒMIS PIENESUMU.....10

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

par Komisijas 2023. un 2024. gada ziņojumiem par Ziemeļmaķedoniju (2025/2021(INI))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Ziemeļmaķedonijas Republiku, no otras puses[1],

– ņemot vērā Ziemeļmaķedonijas 2004. gada 22. marta pieteikumu dalībai Eiropas Savienībā,

– ņemot vērā Eiropadomes 2005. gada 16. decembra lēmumu piešķirt Ziemeļmaķedonijai ES kandidātvalsts statusu,

– ņemot vērā Eiropadomes 2003. gada 19. un 20. jūnija secinājumus par Rietumbalkāniem, tostarp to pielikumu "Saloniku darba kārtība Rietumbalkānu valstīm — ceļā uz Eiropas integrāciju",

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/1529 (2021. gada 15. septembris), ar ko izveido Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu (IPA III)[2],

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1449 (2024. gada 14. maijs), ar ko izveido Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu[3],

– ņemot vērā Komisijas 2020. gada 5. februāra paziņojumu "Pievienošanās procesa uzlabošana — ticama ES perspektīva Rietumbalkāniem" (COM(2020)0057),

– ņemot vērā Komisijas 2023. gada 8. novembra paziņojumu "2023. gada paziņojums par ES paplašināšanās politiku" (COM(2023)0690), kam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments "2023. gada ziņojums par Ziemeļmaķedoniju" (SWD(2019)0693),

– ņemot vērā Komisijas 2023. gada 8. novembra paziņojumu "Jauns izaugsmes plāns Rietumbalkāniem"(COM(2023)0691),

– ņemot vērā Komisijas 2024. gada 20. marta paziņojumu par reformām pirms ES paplašināšanās un politikas pārskatiem (COM(2024)0146),

– ņemot vērā Komisijas 2024. gada 24. jūlija paziņojumu "2024. gada ziņojums par tiesiskumu: tiesiskuma situācija Eiropas Savienībā" (COM(2024)0800), kam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments "2024. gada ziņojums par tiesiskumu: tiesiskuma situācija atsevišķās valstīs — Ziemeļmaķedonija" (SWD(2024)0830),

[1] OV L 84, 20.3.2004., 13. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2004/239(2)/oj.
[2] OV L 330, 20.9.2021., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[3] OV L, 2024/1449, 24.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– ņemot vērā Komisijas 2024. gada 30. oktobra paziņojumu “2024. gada paziņojums par ES paplašināšanās politiku” (COM(2024)0690), kam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments “2024. gada ziņojums par Ziemeļmaķedoniju” (SWD(2019)0693),

– ņemot vērā Ziemeļmaķedonijas reformu programmu, ko Komisija 2024. gada 23. oktobrī apstiprināja saskaņā ar Reformu un izaugsmes mehānismu,

– ņemot vērā Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas / Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja (*ODIHR*) vēlēšanu novērošanas misijas 2024. Gada 23. septembra galīgo ziņojumu par Ziemeļmaķedonijā notikušajām 2024. gada 24. aprīļa prezidenta vēlēšanām un 2024. gada 8. maija parlamenta vēlēšanām,

– ņemot vērā deklarācijas, kas pieņemtas ES un Rietumbalkānu samitos Briselē 2023. gada 13. decembrī un 2024. gada 18. decembrī,

– ņemot vērā 2014. gada 28. augustā sākto Berlīnes procesu,

– ņemot vērā iepriekšējās rezolūcijas par Ziemeļmaķedoniju,

– ņemot vērā Reglamenta 55. pantu,

– ņemot vērā Ārlietu komitejas ziņojumu (A10-0000/2025),

A. tā kā Ziemeļmaķedonija kopš 2005. gada ir ieguvusi ES kandidātvalsts statusu un 2023. gada decembrī sekmīgi pabeidza skrīninga procesu;

B. tā kā Ziemeļmaķedonijas iedzīvotāju vēlme kļūt par ES dalībvalsti ir ļāvusi panākt ievērojamu progresu demokrātijas un sociālekonomisko reformu jomā, savukārt pievienošanās process dažādu nepamatotu iemeslu dēļ joprojām tiek bloķēts;

C. tā kā Ziemeļmaķedonija ir uzticama partnere un ir pilnībā pieskaņojusies ES kopējai ārpolitikai un drošības politikai,

D. tā kā Ziemeļmaķedonijai ir jāpieņem atlikušās konstitucionālās reformas, lai varētu ātri sākt pievienošanās sarunas,

1. atkārtoti pauž pilnīgu atbalstu Ziemeļmaķedonijas vēlmei pievienoties ES;

2. atgādina, ka ir jāsaglabā Eiropas integrācijas procesa impulss un paļaušanās uz to; norāda, ka Ziemeļmaķedonija joprojām apliecina apņemšanos integrēties ES un pārņemt ES politikas; aicina ātri virzīt pievienošanās sarunas, vienlaikus norādot, cik svarīgi ir pieņemt saskaņotus konstitucionālos grozījumus; mudina visas Ziemeļmaķedonijas politiskās partijas iesaistīties konstruktīvā dialogā, lai panāktu nepieciešamo vienprātību par šiem grozījumiem, kas stiprinātu valsts etnisko daudzveidību un paātrinātu tās virzību uz dalību ES;

3. atzinīgi vērtē jauno Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu, kas Ziemeļmaķedonijai nodrošinās 750 miljonus EUR dotāciju un aizdevumu veidā;

4. atzinīgi vērtē etnisko grupu savstarpējo attiecību pastāvīgo stabilitāti un Ohridas pamatnolīguma īstenošanu;

5. mudina Ziemeļmaķedoniju padarīt intensīvākus centienus tiesiskuma un tiesu iestāžu neatkarības stiprināšanā, apkarot korupciju, reformēt valsts pārvaldi, kā arī uzlabot pārredzamību un situāciju mediju īpašumtiesību koncentrācijas jomā;

Demokrātisko iestāžu darbība

6. norāda — lai gan demokrātiskās iestādes Ziemeļmaķedonijā darbojas apmierinoši, politiskā polarizācija joprojām ir šķērslis nepieciešamajām reformām;

7. atzinīgi vērtē to, ka Ziemeļmaķedonijas Republikas Asambleja (*Sobranie*) ir pieņēmusi jaunu reglamentu, ko sekmējis Eiropas Parlaments Žana Monē dialoga ietvaros; uzsver, ka partiju savstarpēja sadarbība joprojām ir būtiska, lai paātrinātu ar dalību ES saistītu reformu īstenošanu un stiprinātu demokrātiskās iestādes;

8. uzsver — lai gan ir veikti grozījumi Vēlēšanu kodeksā, joprojām ir vajadzīga visaptveroša vēlēšanu reforma; kategoriski aicina īstenot vēl neizpildītos *ODIHR* un Venēcijas komisijas ieteikumus;

9. aicina uzlabot politisko partiju un kampaņu finansēšanas regulējumu, tostarp pārredzamības palielināšanas pasākumus;

10. aicina turpināt modernizēt uz nopelniem balstītu publisko pārvaldi, risinot sistēmiskas politizācijas problēmas un stiprinot pārredzamus darbā pieņemšanas procesus;

11. aicina veikt turpmākus pasākumus, lai nodrošinātu publisko iestāžu sistēmisko pārskatatbildību, izmantojot jēgpilnu un publisku apspriešanos ar ieinteresētajām personām;

12. mudina Ziemeļmaķedonijas iestādes atturēties no nepārredzamas, politizētas atlaišanas un iecelšanas amatos neatkarīgās struktūrās un aģentūrās, kā arī nodrošināt, ka organizācijas tiek pienācīgi finansētas un ka lēmumi un ieteikumi tiek konsekventi īstenoti;

Mediji un pilsoniskā sabiedrība

13. atgādina, ka ir jāreformē tiesiskais regulējums, kas reglamentē tiešsaistes un bezsaistes medijus, lai to pilnībā saskaņotu ar Eiropas Mediju brīvības aktu[4];

14. atkārtoti aicina visaptveroši reformēt noteikumus, kas reglamentē valsts finansēšanu un politisko partiju reklāmu plašsaziņas līdzekļos;

15. mudina rīkoties, lai uzlabotu sabiedrisko raidorganizāciju un plašsaziņas līdzekļu regulatoru redakcionālo un finansiālo neatkarību, objektivitāti un profesionalitāti;

16. ar bažām norāda uz pastāvīgajiem draudiem un uzbrukumiem žurnālistiem; atzinīgi vērtē īpaša prokurora norīkošanu uzraudzīt uzbrukumus žurnālistiem un kiberiebiedēšanas ziņošanas mehānismu izveidi;

[4] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1083 (2024. gada 11. aprīlis), ar ko izveido vienotu satvaru mediju pakalpojumiem iekšējā tirgū un groza Direktīvu 2010/13/ES (Eiropas Mediju brīvības akts), OV L, 2024/1083, 17.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj.

17. aicina pastiprināt pasākumus, lai atbalstītu pētniecisko žurnālistiku un medijpratību nolūkā apkarot naida runu, dezinformāciju un ārvalstu iejaukšanos;

18. uzteic valsts dinamisko un konstruktīvo pilsonisko sabiedrību, kurai ir ļoti būtiska un pozitīva loma reformu procesā; norāda — lai gan pilsoniskās sabiedrības organizācijas darbojas kopumā labvēlīgā vidē, ir jāīsteno tiesiskais un finanšu regulējums, lai nodrošinātu pārredzamus publiskā finansējuma mehānismus;

Pamattiesības

19. pauž bažas par progresa trūkumu dzimumu līdztiesības jomā un pret dzimumu līdztiesību vērstu kustību pieaugumu; mudina valsts iestādes uzlabot ar dzimumu saistītas vardarbības upuru piekļuvi pakalpojumiem;

20. norāda, ka attiecības starp etniskajām grupām saglabājās stabilas, un turpinājusies Ohridas pamatnolīguma īstenošana; prasa nodrošināt pienācīgu finansējumu un personālu iestādēm, kas aizsargā mazākuma kopienu tiesības;

21. norāda, ka personas ar invaliditāti joprojām saskaras ar būtiskiem šķēršļiem, jo valsts tiesību akti joprojām nav saskaņoti ar ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām;

22. atzinīgi vērtē pirmo tiesas spriedumu par naida runu pret LGBTIK kopienu, taču kategoriski aicina sistemātiski saukt pie atbildības par visiem naida runas, naida noziegumu un iebiedēšanas gadījumiem;

23. aicina Ziemeļmaķedoniju stiprināt migrācijas pārvaldību, uzlabot saskaņotību ar ES *acquis* un risināt pastāvīgās problēmas likumīgas un neatbilstīgas migrācijas risināšanā;

Tiesiskums

24. ar nopietnām bažām norāda, ka valsts rezultāti korupcijas apkarošanā ir pasliktinājušies, jo īpaši saistībā ar Krimināl kodeksa grozījumiem, kas ir vājinājuši tiesisko regulējumu, kā rezultātā ir izbeigtas daudzas izskatīšanā esošas lietas;

25. norāda, ka saskaņā ar informāciju uzticēšanās līmenis tiesu iestādēm joprojām ir ļoti zems; aicina nostiprināt tiesu iestāžu neatkarību, pārredzamību un efektīvu darbību;

26. ar bažām norāda uz progresa trūkumu korupcijas novēršanā un apkarošanā un uz to, ka finanšu izmeklēšanā joprojām ir nepilnības; aicina nostiprināt to struktūru operatīvās spējas un sadarbību, kuras ir atbildīgas par organizētās noziedzības un finanšu noziegumu apkarošanu;

27. aicina nostiprināt drošības un izlūkošanas struktūru neatkarību, izmantojot atbilstošu tiesisko regulējumu;

28. aicina turpināt centienus veidot noturību pret ārvalstu iejaukšanos un manipulācijām ar informāciju;

Sociālekonomiskās reformas

29. iesaka Ziemeļmaķedonijai turpināt veikt pasākumus, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi un infrastruktūru, stiprinātu izglītību un digitālo infrastruktūru un uzlabotu sociālās aizsardzības sistēmas;

30. mudina Ziemeļmaķedoniju virzīt uz priekšu digitālo pārveidi; uzsver nepieciešamību novērst intelektuālā darbaspēka emigrāciju, jo īpaši medicīnas un jauno speciālistu emigrāciju;

Vide, enerģētika un transports

31. atgādina, ka ir jāpieliek papildu centieni, lai sasniegtu energoefektivitātes, atjaunojamās enerģijas, energoapgādes drošības un emisiju samazināšanas mērķrādītājus; mudina šīs valsts iestādes saskaņot vides un klimata pārmaiņu tiesību aktus ar ES *acquis* un nodrošināt to izpildi;

32. uzsver, ka ir steidzami jāpanāk gaisa kvalitātes uzlabošanās; kategoriski mudina iestādes pastiprināt pasākumus bioloģiskās daudzveidības, ūdens, gaisa, klimata aizsardzības un reģionālās atkritumu apsaimniekošanas jomā;

33. mudina valsts iestādes pastiprināt centienus uzlabot transporta un enerģētikas infrastruktūru un reģionālo savienojamību un novērst pastāvīgo kavēšanos kritiskās infrastruktūras attīstībā;

Reģionālā sadarbība un ārpolitika

34. atzinīgi vērtē Ziemeļmaķedonijas vērtīgo ieguldījumu reģionālajā sadarbībā un stabilitātē, iesaistoties reģionālās iniciatīvās;

35. atzinīgi vērtē valsts apņemšanos uzturēt labas kaimiņattiecības un tās lomu divpusējo strīdu miermīlīgā atrisināšanā, izmantojot dialogu un savstarpēju sapratni; šajā sakarībā atgādina, ka visām pusēm būtu godprātīgi jāīsteno divpusēji nolīgumi ar taustāmiem rezultātiem, tostarp Prespas nolīgums ar Grieķiju un Sadraudzības, labu kaimiņattiecību un sadarbības līgums ar Bulgāriju; aicina konsekventi iesaistīties dialogā un sadarbībā ar kaimiņvalstīm, lai veicinātu savstarpēju uzticēšanos;

36. atzinīgi vērtē Ziemeļmaķedonijas nepārtraukto apņemšanos attiecībā uz eiroatlantisko drošību; atzinīgi vērtē to, ka valsts pieskaņojas ES ārpolitikai, drošības un aizsardzības politikai, kā arī to, ka tā pilnībā ievēro ierobežojošos pasākumus saistībā ar Krieviju;

37. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Eiropadomes priekšsēdētājam, Padomei, Komisijai, Komisijas priekšsēdētājas vietniecei / Savienības Augstajai pārstāvei ārlietās un drošības politikas jautājumos, dalībvalstu valdībām un parlamentiem, kā arī Ziemeļmaķedonijas Republikas prezidentam, valdībai un Ziemeļmaķedonijas Republikas Asamblejai.

PASKAIDROJUMS

Eiropas Parlaments cieši uzrauga politisko un sociālekonomisko attīstību paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs, un Eiropas Parlamenta pastāvīgais referents parasti iesniedz ziņojumu par Komisijas paplašināšanās dokumentu kopumu. Kā no jauna ieceltajam pastāvīgajam referentam Ziemeļmaķedonijas jautājumos man ir tas gods iesniegt savu pirmo ziņojumu, reaģējot uz Komisijas 2023. un 2024. gada ziņojumiem par konkrētām valstīm. Šā ziņojuma mērķis ir sniegt izsvērtu novērtējumu par Ziemeļmaķedonijas sarežģīto politisko kontekstu, vienlaikus mudinot politiskās ieinteresētās personas veicināt reformas, ievērot iepriekšējās vienošanās, un ar šo ziņojumu aicinu ES iestādes un dalībvalstis novērst turpmāku divpusēju blokādi un sniegt valstij nepieciešamās garantijas un individuāli pielāgotu atbalstu.

Sekmīgi īstenojot Ohridas pamatnolīgumu (2001. gads), valsts kļuva par paraugu reģionā etnisku strīdu miermīlīgai atrisināšanai, izmantojot dialogu un savstarpēju sapratni. Tikai četrus gadus pēc šā nolīguma parakstīšanas Ziemeļmaķedonija 2005. gadā ieguva kandidātvalsts statusu un jau sen ir līdere reģionā. Valsts ir uzsākusi iespaidīgas un sarežģītas reformas, tostarp vēsturiskā nosaukuma maiņu, taču joprojām pievienošanās process tiek aizkavēts pārāk ilgi divpusēju strīdu dēļ. ES, lai pārvarētu Bulgārijas veto attiecībā uz pievienošanās sarunām, 2022. gadā iekļāva Bulgārijas prasības Padomes secinājumos saistībā ar Ziemeļmaķedonijas pievienošanos, un ES darbojās kā to īstenošanas garants. Tomēr tā dēvētais Francijas priekšlikums radīja satraucošu precedentu, ļaujot izmantot pievienošanās procesu, lai atrisinātu kultūras un vēstures strīdus. Lai gan šā nolīguma rezultātā galu galā tika atcelts veto, pirmā Starpvaldību konference (SVK) notika 2022. gada 19. jūlijā un sākās skrīnings, un tajā no Ziemeļmaķedonijas tika prasīts grozīt tās konstitūciju nolūkā iekļaut bulgāru minoritāti. Visu sešu sarunu sadaļu kopu skrīninga sesijas tika pabeigtas līdz 2023. gada 7. decembrim, un valsts varēs pāriet uz nākamo sarunu posmu, tiklīdz būs pieņemti konstitūcijas grozījumi.

Gadiem ilgās neveiksmes un neizpildītie solījumi, saprotams, ir izraisījuši Ziemeļmaķedonijā neapmierinātību, vilšanos un pastāvīgu publiskā atbalsta samazināšanos ES integrācijai. Tomēr laikā, kad Eiropa to zina, ir vērojamas būtiskas pārmaiņas starptautiskajā pasaules kārtībā, un rodas jaunas nepieciešamības, kā arī būtiska iespēja virzīt uz priekšu pievienošanās procesu. Visām politiskajām ieinteresētajām personām, jo īpaši parlamenta deputātiem no valdošās koalīcijas un valdības, ir jāizmanto šis brīdis un jāiesaistās konstruktīvā dialogā, lai panāktu vienprātību par iepriekš minētajiem konstitūcijas grozījumiem. ES un tās dalībvalstīm ir pilnībā jāatbalsta šie centieni, tostarp jāsniedz garantijas, ka konstitucionālās izmaiņas neizraisīs turpmākas divpusējas prasības.

Ziemeļmaķedonija ir izstrādājusi izcilu un vērienīgu reformu programmu, kas, iespējams, ir viena no labākajām reģionā. Tā nelokāma īstenošana ļautu valstij atgriezties uz pareizā ceļa, jo īpaši tādās svarīgās jomās kā korupcijas apkarošana, tiesu neatkarības nodrošināšana, valsts pārvaldes reforma un situācijas uzlabošana mediju neatkarības jomā. Tomēr dažas nesenās norises, tostarp valsts lēmums ANO Ģenerālajā asamblejā atturēties no pēdējās Eiropas rezolūcijas par Ukrainu, vienlaikus atbalstot ASV rezolūciju 2025. gada februārī, Ziemeļmaķedonijas atbalstītāju vidū ES ir raisījuši bažas par tās attīstības virzienu ilgtermiņā.

Patiesi ceru, ka visas puses — Ziemeļmaķedonijas iestādes, ES iestādes un kaimiņvalstis atzīs pašreizējā situācijā akūti nepieciešamo un izlēmīgi rīkosies, lai virzītos uz priekšu.

Attiecībā uz šā parlamenta atbildību esmu apņēmies izveidot stabilu, konstruktīvu, proeiropeisku, demokrātiju atbalstošu un paplašināšanos atbalstošu aliansi, lai atbalstītu Ziemeļmaķedonijas pievienošanos ES. Ceram saņemt atbalstu no visiem deputātiem, kuri iestājas par šā mērķa sasniegšanu.

PIELIKUMS. VIENĪBAS VAI PERSONAS, NO KURĀM REFERENTS IR SAŅĒMIS PIENESUMU

Saskaņā ar Reglamenta I pielikuma 8. pantu referents apliecina, ka, gatavojot ziņojuma projektu, viņš ir saņēmis pienesumu no šādām vienībām vai personām:

Vienība un/vai persona
Please insert a person or an entity.

Par šī saraksta sagatavošanu ir atbildīgs vienīgi referents.

Ja fiziskas personas sarakstā ir identificētas ar vārdu, amatu vai ar abiem, referents apliecina, ka viņš ir iesniedzis attiecīgajām fiziskajām personām Eiropas Parlamenta paziņojumu par privātumu Nr. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), kurā ir izklāstīti nosacījumi, kas attiecas uz to personas datu apstrādi, un ar šādu apstrādi saistītās tiesības.